

Umumî haritacılık :

Millî haritacılığımız ve Fen birliği

Yazan: Kay.

Cevat

Bu, birlik kelimesinin; biri doğrudan doğruya memleketin müdafeesına ve Devletin hukukî ve iktisadî siyaset ve idaresine mahsus olan dahilî birlik, ve diğeri ecnebî hükûmetler ile gerek terekkiyatı ilmiyenin takipini ve gerek âmâl ve mesainin tevhidini müstelzem bulunan haricî birlik; olarak iki yoldan tetkiki, bu gün için zaruri bir ihtiyaç şeklini almıştır.

Dahilî birlik; çok, hem pek çok lâzımdır.

Çünkü; askerî, milkî müessesatı Devletin her biri, müte-nevvi işlerde kullanılmak üzere muhtelif mikyaslı haritalar yapmak zaruretinde bulunuyorlar ve bu maksatların husulü için de, her vekâlet ayrı bir kadro, ayrı bir bütçe ile ayrı yollardan yürümek zahmetinde kalıyorlar.

Fakat; hükûmet, içtima edilen personel adedi, ihtiyar edilen masraf mikdarı nisbetinde randıman alsa bile, bu şekilde, müteferrik surette çıkarılan işlerden ne mütekabil menafii temin etmeye, ve nede bu işleri tevhit eylemeye muvaffak olamıyor.

Meselâ: Nafia, Maliye, Ziraat Vekâletlerinde; yollar, Kadastro ve ormanlar umum müdürlükleri kendilerini alakadar edecek plân ve haritaları almak ve basmak azmîle ayrı birer bütçe. ayrı birer kadro altında çalışmakta ve diğerk vekâletlerde aşağı, yukarı aynı vaziyette bulundukları halde hedef yine askerî harita dairesi olmaktadır.

Halbuki; Hart. U. Md. lüğü mütevazı bir bütçe, mütevazı bir kadro ile ordunun bütün harita ihtiyacını temin ile mükellef olmaktan başka, Umum Müdürlük Kannnuna tevfikân diğer vekâletlerin de harita işlerini almak ve basmak şekilleri ile mecbur tutulmaktadır.

Fakat; neticede, ne askerî mahiyette olan haritalardan davairi mülkiye istifade etmekte ve ne de idare maksadile yapılan haritalardan ordu menfaat görmektedir.

Şu halde; Hükûmetin harita alımına tahsis ettiği elemanların dağıdılmış bulunması hasebile ne istihdaf edilmek istenilen gayeye çabuk varılmakta ve nede alınan hasıladan bir kâr umulmaktadır.

Binaenaleyh; öyle dahilî bir birlik teşkil ve öyle bir müessesesi irfan tesis olunmalıdır ki memleketin her noktasına saçacağı nuru marifette hem mukteziyatı meslekiyenin bütün manası bulunsun ve hemde devletin iktisadiyatı hakim olsun.

Buda; ancak (Haritacılık inhisarı) ndan başka bir kuvvetle olamaz.

Bu kuvvet de; bir nazımın idaresi altında toplanmış bir fen kütlesinden ibaret “ TÛRKİYE HARİTACILIĞI „ dır.

Esbabı anifeden dolayı; asker, sivil bütün haritacılar bir âlet kullanmalı, bir prensip tutmalı, bir masraf yapmalı ve binnetice bir hedefe yürümelidir.

Haricî birliğe gelince; Mühim ve çok mühim bir mesele olan bu birliği de biri ilmî diğeri amelî olmak üzere iki noktai nazardan mutalaa etmek istiyorum.

İlmî birlik; esasen ilim ve fen namı altındaki esasat, dünyanın her yerinde birdir. Yani kemmiyatı riyaziye, âlâtı rasadiye, masarifi ahzû tersimiye hepsi birdir.

Velhasıl fen ve sanat hususunda hiç bir hükûmette, hiç bir millette hiç bir ayrılık yoktur.

Yalnız ve yalnız bir fark vardır ki o da; ileri geri kaziyeleridir. Bu husus ise, devletlerin dereceli servetlerine, kudret ve tekâmüllerine göre değişir.

Fakat; mahsalai mesai, harita namını taşıyan kâğıt parçaları üzerindeki tersimat ve eşkâli arazinin müresseminatından başka bir şey değildir. Bu müresseminat ise haritaların alfabesi bulunan ve işaretatı mahsusa denilen eşkâl sayesinde adeta yazı gibi okunur. Şu halde paftada; dere, tepe, yol, köprü, köy gibi sun'î ve tabiî bütün avarız ve ecam gözde tecessüm eder ve bu gaye maksadı temin eder.

Mamafi; işaretatı mahsusanın beynelmilel bir alfabe mahiyetinde bulunmasına hasıl olan kat'î ihtiyaçlar tesiriyle bu gün her hükûmet için hususî topoğrafik veya umumî coğrafik haritaların tevhitleri sayesinde bir (CİHAN HARİTACILIĞI) vücuda getirilmek zarureti uyanmış ve bu maksatla da Türkiye'nin de iştiraki elzem olan Avrupa'da büyük bir cemiyet teşekkül etmiştir.

Amelî birlik; gerçi hudutları ihtiva eden haritalar; askerî tertibat ve tahkimat noktai nazarından mahrem tutulmakta iselerde; beynelmilel mahiyeti iktisap etmiş bulunan jeodezi ve Nivelman noktalarını mutlak surette komşu devletler tarafından müteakabilen raptedilmeleri lâzımdır.

Hayatı beşeriye üzerine müessir olan esbabı medeniye ve vesaiti nakliyenin temini intizamı zımnında her hükûmetin saati medeniyeyi kullanmağa mecbur bulunması, Grenviç nısfınneharının bütün dünyaca mebdai tul kabul olunmasını icab ettirmiştir.

Bu itibarla, yer yüzündeki devletlerin heyeti umumiyesinin yekdiğerine bir nirengi irtibatı yapmalarına hasıl olan lüzum, aynı zamanda nivelman irtibatını da vücade getirmeye mecbur tutmuştur.

Dünyanın bir taraftan mesahai müsteviye ve küreviyesini temin eden jeodezi, diğer taraftan sathının deniz ve karalarındaki alçaklık ve yüksekliğini gösteren nivelman ihtiyacı; dünya mesaha işlerini pek esaslı bir surette kurmağa vesile olmuş ve dolayisiyle harita mesaliki fenniyesinde çok şayanı dikkat terakkilere sebep olmuştur.

Bu münasebetle de bu sene Türkiye-Bulgaristan nirengilerini raptı için ilk iş olarak nirengi nokatının inşasına başlanmış olup atiyen nivelman irtibatı tesisi de bittabi temmül olunacaktır.

Mamafih, nirengi ve nivelman mesaili tedricen tevessu ettikçe intikalen garp, şark ve cenup hudutlarımızdaki komşu devletlere de raptedilecektir.

Binnetice (TÜRKİYE HARİTACILIĞI) nın da beynelmilel (CİHAN HARİTACILIĞI) camiasına dahil olmasının ve her noktai nazardan ilmî ve amelî birlikler vücade getirilmesinin şedit bir ihtiyaç halinde bulunduğu anlaşılmaktadır.

Önüne durulması mümkün olmayan terekkiyatı medeniye ve anınla memzucen ileri giden terekkiyatı fenniyenin çoktan kendini göstermiş olan bu ihtiyacı bizzarur böylece kabul olununca: evvelemirde millî haritacılığımızda birliğe olan zaruret güneş gibi ayan olur.
